

การพัฒนาแบบคุณภาพสูงของภาคอุตสาหกรรมการผลิตจีน

การพัฒนาแบบคุณภาพสูง เป็นหนึ่งในแนวนโยบายสำคัญปี ๒๕๖๒ ของรัฐบาลจีน ที่ได้นำไปใช้กำหนดทิศทางการพัฒนาในหลายภาคส่วน ทั้งภาคการค้าระหว่างประเทศ การผลิต การเงิน และการศึกษา ภายหลังจากแถลงนโยบายจากการประชุมสองสภา (สภาที่ปรึกษาทางการเมืองแห่งชาติและสภาประชาชนแห่งชาติ) นายหวง อี้ฉีเยิน ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเศรษฐกิจมหภาค สังกัดคณะกรรมการพัฒนาและปฏิรูปแห่งชาติจีน (National Development and Reform Commission: NDRC) ได้ให้สัมภาษณ์แก่ผู้สื่อข่าวของ Economics Daily เกี่ยวกับการวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของภาคอุตสาหกรรมการผลิตของจีน ดังนี้

๑. คุณลักษณะของการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของภาคอุตสาหกรรมการผลิตจีน

ปัจจุบันยังไม่มีคำจำกัดความของ “การพัฒนาแบบคุณภาพสูง” แต่หากอ้างอิงทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ แนวคิดข้างต้นมีความใกล้เคียงกับแนวคิดเรื่อง คุณภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งให้ความสำคัญกับอัตราการเติบโตและประสิทธิภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยหากมองในเชิงมหภาค สามารถตีความการพัฒนาแบบคุณภาพสูงในแง่มุมที่หลากหลาย เช่น

- ด้านผลิตภัณฑ์และบริการจากผู้ผลิต ต้องสอดคล้องกับโครงสร้างด้านอุปสงค์ สามารถเติมเต็มความต้องการในการบริโภคเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของผู้บริโภค
- ด้านประสิทธิภาพ ใช้ทรัพยากรและพลังงานต่ำที่สุด เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์เชิงเศรษฐกิจที่สูงที่สุด
- ด้านกำลังขับเคลื่อน ปรับเปลี่ยนจากการใช้ปัจจัยการผลิตพื้นฐาน เป็นการใช้นวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการผลิต
- ด้านภูมิศาสตร์ ใช้ประโยชน์เชิงเปรียบเทียบของแต่ละพื้นที่ในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต เพื่อให้เกิดความสอดคล้องของการพัฒนาพื้นที่และระหว่างพื้นที่
- ด้านระบบนิเวศน์ ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- ด้านการเปิดกว้าง บ่มเพาะบริษัทที่มีอิทธิพลและความสำคัญในระดับสากล เพื่อเป็นผู้นำในการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตของจีน ขึ้นสู่ระดับกลางถึงสูงของห่วงโซ่คุณค่าของโลก (Global Value Chain)
- ด้านการแบ่งปัน ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตต้น กลาง และปลายน้ำ ตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต และผลักดันการเติบโตของบริษัททุกขนาด

๒. ปัจจัยและความพร้อมในการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของอุตสาหกรรมการผลิตจีน

จากการดำเนินนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศเป็นเวลา ๔๐ ปี ภาคอุตสาหกรรมการผลิตของจีนได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จนเป็นส่วนสำคัญของห่วงโซ่การผลิตโลก ปัจจุบันอุตสาหกรรมการผลิตของจีนมีปัจจัยสำคัญที่จำเป็น และมีความพร้อมต่อการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกันแนวทางการพัฒนาแบบคุณภาพสูง ๕ ประการ ดังนี้

๒.๑ พื้นฐานอุตสาหกรรมที่แข็งแกร่ง อุตสาหกรรมการผลิตของจีนมีกำลังการผลิตสูงที่สุดในโลกมาเป็นระยะเวลาหลายปี ครอบคลุมผลิตภัณฑ์กว่า ๒๒๐ ประเภท โดยหากพิจารณาตามการแบ่งประเภทอุตสาหกรรมขององค์การสหประชาชาติ (UN) อุตสาหกรรมการผลิตของจีนมีความสามารถในการผลิตสินค้าทุกรายการ นอกจากนี้ยังมีอุตสาหกรรมที่ครบครันและเชื่อมต่อกันอย่างสมบูรณ์ตลอดห่วงโซ่การผลิตสำหรับผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภท ซึ่งก่อให้เกิดคลัสเตอร์อุตสาหกรรมที่มีความสามารถในการแข่งขันสูง

๒.๒ ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพิ่มสูงขึ้น ในปี ๒๕๖๑ การลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) ของจีนรวมมูลค่า ๑.๙๔ ล้านล้านหยวน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒.๑๕ ของ GDP จีนได้ดำเนินการสร้างศูนย์วิจัยแห่งชาติและเขตสาธิตการสร้างสรรค่นวัตกรรมระดับชาติ เพื่อเป็นแพลตฟอร์มตัวอย่างในการขึ้นนำส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม รวมถึงกำหนดพื้นที่เขตการสร้างนวัตกรรมและสร้างงานที่มีคุณภาพสูง และบ่มเพาะกลุ่มบริษัทที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปรับเปลี่ยนบริษัทจีนให้เป็นคู่แข่งสำคัญ และเป็นผู้นำในบางกลุ่มอุตสาหกรรมที่จีนมีความเชี่ยวชาญสูง

๒.๓ ตลาดขนาดใหญ่ ในปี ๒๕๖๑ มูลค่าการค้าปลีกของทั้งประเทศรวมสูงกว่า ๓๘ ล้านล้านหยวน และยังมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยจำนวนกลุ่มผู้บริโภครายได้ระดับปานกลางกว่า ๔๐๐ ล้านคน ซึ่งมีแนวโน้มความต้องการบริโภคสินค้าในตลาดระดับกลางและระดับบนเพิ่มมากขึ้น จะเป็นแรงเสริมให้ผลผลิตของการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของอุตสาหกรรมการผลิตมีโอกาสเติบโตจากตลาดในประเทศมากขึ้น

๒.๔ กรอบนโยบายพื้นฐาน จีนได้ประกาศ “เค้าโครงการยุทธศาสตร์การพัฒนาแรงขับเคลื่อนนวัตกรรมแห่งชาติ” เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ และ “แนวทางการพัฒนาอินเทอร์เน็ต+อุตสาหกรรมขั้นสูง” เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๐ เป็นกรอบนโยบายที่ให้การคุ้มครองและส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบคุณภาพสูง

๒.๕ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และภาคธุรกิจ รวมถึงภาคประชาสังคม ล้วนเข้าใจถึงความจำเป็นเร่งด่วนของการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของภาคอุตสาหกรรมการผลิต ทำให้ทุกภาคส่วนพร้อมใจกันช่วยดำเนินงาน ปรับตัว และพัฒนา บรรยากาศดังกล่าวถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานตามแนวนโยบายการพัฒนาแบบคุณภาพสูง

๓. ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของอุตสาหกรรมการผลิตจีน

แม้จีนจะมีพื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของอุตสาหกรรมการผลิต แต่ก็มีประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่ต้องให้ความสนใจและแก้ไขอย่างเร่งด่วน ได้แก่

๓.๑ ธุรกิจภาคอุตสาหกรรมการผลิตขาดความเชื่อมั่นในการขยายและพัฒนาการผลิต เนื่องจากปัญหาด้านต้นทุนการผลิตและความยากในการระดมทุนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สร้างความยากลำบากต่อการดำเนินธุรกิจ และส่งผลให้ผู้ประกอบการขาดความมั่นใจในการขยายกิจการ

๓.๒ ขาดแคลนชิ้นส่วน เครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีสำคัญ เช่น จีนยังจำเป็นต้องพึ่งพาการนำเข้าชิปประมวลผลขั้นสูงจากต่างประเทศ ขาดแคลนเครื่องจักรกลขั้นสูง ขาดการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่ใช้ในอุตสาหกรรมด้วยตนเอง ชิ้นส่วนพื้นฐานที่สำคัญยังมีปัญหาด้านคุณภาพ เป็นต้น ทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยที่ฉุดรั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์เกิดใหม่ (Strategic Emerging Industries) อาทิ ภาคเทคโนโลยีสารสนเทศยุคใหม่ ภาคการผลิตเครื่องมือขั้นสูง ภาควัสดุใหม่ ภาคเทคโนโลยีชีวภาพ ภาคพลังงานใหม่ เป็นต้น

๓.๓ มูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรมการผลิตจีนอยู่ในระดับกลาง-ต่ำของห่วงโซ่มูลค่าโลก หากพิจารณาจากห่วงโซ่มูลค่าการผลิตและห่วงโซ่มูลค่าของโลกที่เชื่อมโยงกันเป็นระบบ สถานะของอุตสาหกรรมการผลิตของจีนยังอยู่ในระดับกลางค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ อุตสาหกรรมการผลิตส่วนใหญ่ของจีนมีบทบาทเป็นผู้รับจ้างผลิต แม้ว่าจะเป็นภาคอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ผู้ผลิตในประเทศก็ยังคงอาศัยการนำเข้าชิ้นส่วนสำคัญ เครื่องมือการผลิตขั้นสูง และชิปประมวลผลขั้นสูง เพื่อแปรรูปประกอบเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายเพื่อส่งออก มูลค่าเพิ่มของ

ภาคอุตสาหกรรมการผลิตเงินไม่สูงเท่าที่ควร สะท้อนให้เห็นว่าเงินยังขาดความสามารถในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง ไม่มีเทคโนโลยีสำคัญเป็นของตนเอง และไม่มีช่องทางตลาดและแบรนด์ชั้นนำที่น่าเชื่อถือ

๓.๔ ผลิตภัณฑ์ทั่วไปมีปริมาณล้นตลาด ผลิตภัณฑ์ที่ใช้เทคโนโลยีระดับกลาง-สูงยังมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากการลงทุนส่วนใหญ่อยู่ในภาคการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีในระดับต่ำ ทำให้เกิดอุปทานส่วนเกินของผลิตภัณฑ์หลายชนิด การขาดแคลนปัจจัยด้านเทคโนโลยี ทรัพยากรบุคคล สิทธิบัตร และแบรนด์สินค้า ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

๓.๕ การสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมยังไม่เพียงพอ ระดับค่าใช้จ่ายในการวิจัยขั้นพื้นฐานของเงินในปี ๒๕๖๑ เท่ากับร้อยละ ๐.๒ ของ GDP ซึ่งอยู่ในระดับต่ำหากเปรียบเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว นอกจากนี้ อุตสาหกรรมผลิตของเงินยังมีปัญหาด้านการสนับสนุนจากภาคการเงินที่ยังไม่เพียงพอ และปัญหาด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งภาคอุตสาหกรรมผลิตไม่สามารถดึงดูดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและคุณภาพให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

๓.๖ การเติบโตของกลุ่มลัทธิปกป้องทางการค้าระหว่างประเทศ (Protectionist) เป็นปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อความต้องการและเสถียรภาพตลาดของสินค้าจากอุตสาหกรรมผลิตเงินที่พึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก

๔. แนวทางการส่งเสริมการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของอุตสาหกรรมผลิตเงิน

การดำเนินงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตเงินให้มีคุณภาพสูงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับด้านต่างๆ เช่น ยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และดำเนินตามแนวทางการปฏิรูปเชิงโครงสร้างของภาคอุปทาน เพื่อก่อให้เกิดการปฏิรูปด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพ และกำลังขับเคลื่อนในอุตสาหกรรมผลิตเงิน เพื่อให้เกิดการปรับตัวตามแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งแนวทางที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของอุตสาหกรรมผลิตเงิน ได้แก่

๔.๑ ลดต้นทุนของผู้ประกอบการ จากรายงานการดำเนินงานของรัฐบาลซึ่งประกาศในที่ประชุมสภาประชาชนประจำปีนี้ กำหนดลดภาระต้นทุนทางภาษีและค่าใช้จ่ายประกันสังคมของภาคธุรกิจลงถึง ๒ ล้านล้านบาท และปฏิรูปปรับปรุงระบบการตรวจสอบและจัดการของภาครัฐซึ่งจะทำให้ต้นทุนเชิงระบบของภาคธุรกิจลดลงอีกทางหนึ่ง เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะสนับสนุนการพัฒนาแบบคุณภาพสูงของอุตสาหกรรมผลิตเงิน

๔.๒ ยกระดับความสามารถการวิจัยและสร้างนวัตกรรม โดยมุ่งสนับสนุนการวิจัยขั้นพื้นฐานและการสร้างนวัตกรรมที่เป็นของเงิน และนำผลการวิจัยพัฒนาไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริงในทุกระดับ สร้างช่องทางการเผยแพร่และเข้าถึงเพื่อนำไปปรับใช้โดยเฉพาะในธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก และธุรกิจเอกชน

๔.๓ ดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถเข้าสู่อุตสาหกรรม แบ่งเป็น ๔ กลุ่ม ได้แก่ (๑) ผู้ประกอบการที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและพร้อมจะรุกสู่ตลาดต่างประเทศ (๒) บุคลากรผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคและวิศวกรรมซึ่งได้รับการศึกษาในกลุ่ม STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) (๓) บุคลากรที่มีความรู้หลากหลายศาสตร์และสามารถบูรณาการองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ และ (๔) ผู้ใช้แรงงานที่มีความเชี่ยวชาญทางเทคนิคการผลิตขั้นสูง และจะต้องใช้มาตรการในการผลิตบุคลากรอย่างต่อเนื่อง สร้างการฝึกอบรมทักษะ และให้ถือหุ้นส่วนของบริษัทเพื่อดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถไว้

๔.๔ พัฒนาระบบการเงินและช่องทางการเข้าถึงแหล่งทุน โดยจะต้องพัฒนาโครงสร้างอุปทานการเงินส่งเสริมธนาคารเอกชนและธนาคารชุมชน เพื่อสนับสนุนการปล่อยสินเชื่อแก่ธุรกิจเอกชน และธุรกิจขนาดกลาง

และขนาดเล็ก พัฒนาตลาดทุนเพื่อให้ธุรกิจสตาร์ทอัพสามารถระดมทุนได้ง่ายขึ้น และมีช่องทางการระดมทุนที่หลากหลายขึ้น และพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงิน เพื่อให้ธุรกิจการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงสามารถกู้ยืมเงินผ่านผลิตภัณฑ์การเงินรูปแบบพิเศษ

๔.๕ สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการประกอบธุรกิจ ด้วยการเพิ่มความเข้มแข็งของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ปรับเทียบระบบมาตรฐานของผลิตภัณฑ์และบริการให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว และสร้างระบบประเมินความน่าเชื่อถือของธุรกิจเพื่อส่งเสริมบรรยากาศอันดีของการประกอบธุรกิจในจีน

๔.๖ สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศและส่งเสริมการออกสู่ต่างประเทศของผู้ประกอบการจีน ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ทดลอง Free Trade Zone ในการดึงดูดเงินทุน เทคโนโลยี และความรู้ความสามารถจากต่างประเทศ และดำเนินการตามข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (BRI) สนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านอุตสาหกรรมรถไฟความเร็วสูง อุตสาหกรรมอุปกรณ์การผลิตไฟฟ้า อุตสาหกรรมปิโตรเลียม และอุตสาหกรรมผลิตรถยนต์ และส่งเสริมให้อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน เครื่องจักร และสิ่งทอ ขยายกิจการสู่ต่างประเทศ เพื่อให้เกิดระบบการผลิตและห่วงโซ่การผลิตที่ครอบคลุมทั่วโลก

สพต. ณ กรุงปักกิ่ง

๑ เมษายน ๒๕๖๒